

Матеріали
міжнародної науково-практичної конференції

**АГРАРНА НАУКА, ОСВІТА,
ВИРОБНИЦТВО:
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД
ДЛЯ УКРАЇНИ**

17–18 листопада 2015 р.
м. Житомир

УКРАЇНСЬКА
АСОЦІАЦІЯ МОЛОДИХ
ФЕРМЕРІВ

ЖИТОМИРСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ
АГРОЕКОЛОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

УДК 338.43:327: 637:619: 63:504-502
ББК 65.32:74.5:40:26.89(4)
А 25

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

- Скидан О. В. ректор Житомирського національного агроекологічного університету,
д. е. н.
- Мічурін Д. О. голова громадської організації «Українська асоціація молодих фермерів»
- Зінчук Т. О. завідувач кафедри менеджменту ЗЕД ЖНАЕУ, д. е. н., професор
- Романчук Л. Д. директор Науково-інноваційного інституту екології та лісу,
завідувач кафедри екології лісу та меліорації ЖНАЕУ, д. с.-г. н.,
професор, заслужений працівник сільського господарства України
- Горальський Л. П. директор Науково-інноваційного інституту тваринництва та ветеринарії,
завідувач кафедри анатомії і гістології ЖНАЕУ,
д. вет. н., професор
- Кузнецова К.К. MSc in Horticultural Sciences, Country Representative of Datalab d.d.,
Словенія
- Vessikallio H. директор Nasto-Polar Rakennuspalvelut Oy, Dr. of Forestry, Фінляндія
- Левківська Л. М. доцент кафедри менеджменту інвестиційної діяльності, к. е. н.,
доцент
- Ахметов І. Р. керівник міжнародного відділу громадської організації «Українська асоціація молодих фермерів», к. е. н.
- Мельник Н. В. завідувач служби наукових досліджень та інноваційного розвитку ЖНАЕУ
- Савич А. В. фахівець служби наукових досліджень та інноваційного розвитку ЖНАЕУ

Аграрна наука, освіта, виробництво: європейський досвід для України: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 17–18 листоп. 2015 р. – Житомир: ЖНАЕУ, 2015. – 886 с.

У збірнику подані матеріали доповідей учасників конференції щодо стратегічних пріоритетів розвитку аграрного сектора економіки в світлі євроінтеграційної перспективи України, сучасних екологічних проблем в сільському та лісовому господарстві, інтенсивних технологій виробництва і переробки продукції тваринництва та рослинництва, сучасних проблем ветеринарної медицини, інноваційної складової розвитку аграрного виробництва, європейської практики інтелектуального супроводу аграрних реформ та проблем формування відносин влади, аграрної науки, освіти та бізнесу.

Матеріали подано в авторській редакції.

Відповідальність за зміст поданих матеріалів та точність наведених даних несуть автори.

© Житомирський національний агроекологічний університет,
Українська асоціація молодих фермерів, 2015

СТРАТЕГІЇ ТА ЗАХОДИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ АГРОФОРМУВАНЬ УКРАЇНИ НА ЗАСАДАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Мармуль Л.О.

д.е.н., професор

Одеська національна академія харчових технологій

В умовах існуючої нестабільності зовнішнього та внутрішнього бізнес-середовища функціонування підприємницьких структур, різкого падіння національної валюти та зростання інфляції, недосконалого інституційного регулювання, погіршення загального інвестиційного клімату та звуження можливостей бюджетної підтримки сільськогосподарських товаровиробників загострилися проблеми забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств, які функціонують в аграрній сфері економіки. Перед суб'єктами господарювання агросфери нової актуальності набувають завдання інвентаризації та оцінки наявних і потенційних ресурсів та резервів діяльності, рівня раціональності їх використання, можливостей залучення до нових її видів та напрямів, оптимізації бізнес-процесів, удосконалення системи управління [3, с. 167]. Це дозволить зменшити або нівелювати наявні виклики, ризики та загрози, орієнтуватися на досвід та прогресивні стратегії європейської й світової аграрної політики.

Серед таких стратегій чільне місце в умовах, що склалися, потрібно надати інноваційним стратегіям. Вони визначаються як система заходів безпеки агроформувань, покликана забезпечувати розробку та впровадження нововведень на всіх стадіях агровідтворювального процесу; створювати сприятливий інноваційно-інвестиційний клімат у процесі виробництва та у захисті підприємств від внутрішніх та зовнішніх загроз; залучати фахівців з безпеки; розробляти відповідну корпоративну культуру серед працівників. Маючи найбільш загальний характер, визначені заходи можуть бути різну пріоритетність та сукупність, масштаби залучення для малих, середніх та великих підприємств; для тих з них, які перебувають на різних стадіях життєвого циклу; в залежності від управлінських та маркетингових рішень менеджменту або власників.

З допомогою вказаних та інших інструментів, методів і механізмів можливо уникнути ризиків помилкового вибору інноваційно-інвестиційних проектів. Здебільшого, такі ризики виникають через неправильні оцінки ринкової ситуації та загальної стратегії розвитку аграрних підприємств, неправильно визначені обсяги та канали збуту сільськогосподарської продукції, перспективи попиту і пропозиції на ті або інші її види, рівень конкуренції, погодні чинники невизначеності. Наступна група ризиків стосується обсягів та структури інвестицій, залучення та повернення кредитів або позик, виникнення непередбачуваних витрат та зниження прибутків як головного джерела фінансово-економічної безпеки агроформувань, високої вартості та недостатньої окупності впроваджуваних проектів [2, с. 141].

Маркетингові ризики виникають через недоліки у проведенні маркетингової компанії збуту, недостатній моніторинг та неправильний вибір ринків, недостовірність отриманої інформації щодо конкурентної продукції, невиконання господарських договорів партнерами і контрагентами, прояви недобросовісної конкуренції, недостатню якість та конкурентоспроможність власної продукції, її слабку рекламу, обмеження або квоти для вітчизняних товаровиробників на європейських ринках тощо.

Необхідно зазначити, що з огляду на значні території та диференціацію умов і ресурсів сільськогосподарського виробництва, інноваційно-інвестиційні проекти його розвитку мають мати чітку зонально-регіональну зумовленість. Це є умовою їх певної уніфікації та групувань, що здешевлює вартість їх розробки та впровадження принаймні для сільських домогосподарств та малих фермерських господарств, вимагаючи лише конкретизації та уточнень у конкретних випадках використання на рівні суб'єктів господарювання. У разі підтримки місцевими бюджетами, товарного кредитування великим та середнім

агробізнесом це сприяло б не тільки зростанню їх фінансово-економічної безпеки, але й формуванню середнього класу на селі, припинення процесів деградації сільських територій та зростання їх демографічного та соціально-економічного статусу.

Загалом всі методи мінімізації або повної ліквідації ризиків та викликів використання інноваційних стратегій діяльності та управління фінансово-економічною безпекою аграрних підприємств доцільно об'єднати у чотири групи: I. Компенсації ризиків втрат: стратегічне планування та регулювання діяльності; обґрунтований маркетинг та реклама; моніторинг та прогнозування зовнішнього середовища; створення системи резервів; оптимізація бізнес-процесів. II. Розподілу ризиків: диверсифікація видів діяльності; диверсифікація збуту і постачань; сегментація споживачів; реструктуризація кредитної заборгованості; диверсифікація інвестицій; розподіл відповідальності між учасниками (центри відповідальності); розподіл ризиків у часі. III. Локалізації ризиків: створення організацій венчурного фінансування; створення спеціальних підрозділів для виконання інноваційних проєктів; використання аутсорсингу; використання спеціальних інвестиційних фондів та грантів; залучення зовнішнього аудиту. IV. Уникнення ризиків: відмова від ненадійних партнерів; відмова від ризикових проєктів; страхування різних видів ризиків; пошук гарантованих каналів збуту; використання аграрних розписок [1]; використання управлінських технологій контролінгу.

У межах інноваційних стратегій управління підвищенням фінансово-економічної безпеки аграрних підприємств використовуються наступні їх види: наступальна, оборонна, авангардна, інноваційна [1, с. 58]. Наступальна стратегія характерна для агроформувань, основою діяльності яких є “підприємницька конкуренція”. Їх інноваційна діяльність направлена на виробництво нової продукції або сировини з принципово новими властивостями, розширення її асортименту (наприклад, органічна продовольча продукція). Оборонна стратегія притаманна суб'єктам господарювання, які націлюють свою маркетингову діяльність на утримання конкурентних позицій на відомих або традиційних ринках. Авангардну стратегію застосовують підприємства, які мають сильні ринкові (імідж, товарні бренди, популярність) та/або виробничо-технологічні позиції. Завдяки цьому вони не застосовують додаткових маркетингових зусиль для підвищення попиту. Імітаційна стратегія властива всім підприємствам, які у своїй інноваційній діяльності копіюють основні технології, маркетингові заходи, управлінські рішення, властиві пілотним проєктам або агрофірмам-лідерам.

В умовах євроінтеграції, крім визначених стратегій, запорукою фінансово-економічної безпеки та конкурентоспроможності вітчизняних аграрних підприємств є заходи встановлення відповідності, стандартизації та сертифікації виробничо-економічних процесів, сировини та готової продукції [4]. Саме ці заходи є не тільки умовою їх виходу та/або розширення присутності на європейському й світовому продовольчих ринках, але й удосконалення структури та підвищення рівня споживання продуктів харчування населенням України, зменшення енерго- та ресурсоемності виробництва, реформування функціонування агросфери на принципово нових концептуальних засадах, які, насамперед, передбачають послідовність, чітку регламентованість та системний характер.

Література

1. Донець Л.І. Економічна безпека підприємства: [навч. посіб.] / Л.І. Донець, Н.В. Ващенко. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 240 с.
2. Микитюк П.П. Інноваційний менеджмент: [навч. посіб.] / П.П. Микитюк. – Тернопіль: Економічна думка, 2006. – 295 с.
3. Васильців Т.Г. Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія та механізми забезпечення: [монографія] / За заг. ред. Т.Г.Васильціва. – Львів: Ліга-Прес, 2012. – 386 с.
4. Закон України “Про аграрні розписки” / Відомості Верховної Ради України. – 2013.- №50. – С. 396.